

บทที่ 6

สื่อใหม่ (New Media)

Asst.Prof.Dr.Yaowapa Buawech

ก้อนหินกับน้ำและการรู้เท่าทันสื่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- ก้อนหิน เป็นอุปมาอุปไมยให้ยุคสื่อสารมวลชนที่ดูแข็งแกร่งต่าง ไม่
ว่าจะเป็นแท่นพิมพ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องโทรทัศน์ โรงพิมพ์และ
สถานีโทรทัศน์ดูใหญ่โต เทอะทะ หนา หนัก

ก๊อหนึนกับน้ำและการรู้เท่าทันสื่อ

- น้ำ แทนสื่อยุคใหม่ที่ผสานกันระหว่างสื่อจารีต สื่อมวลชน และสื่อใหม่ในยุคสารสนเทศ ภาพ เสียง และตัวหนังสือ เหมือนหยดน้ำที่หลากไหลไปบนกระแสน้ำเชี่ยวกรากของ super highway ทางข่าวสาร ควบคุม ที่แพร่ไปทุกทิศทาง ทั้งเปิดเผยและยกย่อน ทำให้ระบบการสื่อสารทั้งหมดเปลี่ยนไป

ลักษณะของวารสารยุคใหม่ คล้าย “น้ำ”

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

1. เป็นแนวราบ เพราะประชาชนมีส่วนร่วมหรือเป็นเครือข่าย ผู้คนนับล้าน เข้ามาเกาะเกี่ยวกันในโลกออนไลน์ แผ่ขยายไหลออกไปในวงกว้าง
2. เป็นวารสารศาสตร์พลเมือง (citizen journalism) ผู้คนหลากหลายอาชีพสามารถเข้ามาใช้สื่อออนไลน์ได้ เป็นผู้ผลิตสื่อได้

ลักษณะของวารสารยุคใหม่ คล้าย “น้ำ”

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

3. เป็นวารสารศาสตร์สื่อผสม (convergence journalism)
หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ที่เคยแยกออกจากกัน กลับผสมผสานใน
สื่อเดียวกัน เช่น สมาร์ทโฟน

ลักษณะของวารสารยุคใหม่ คล้าย “น้ำ”

4. เป็นวารสารศาสตร์หลากหลายรูปแบบข้อมูล (data journalism) ใช้ทั้งข้อเขียน ภาพ กราฟิก วิดีทัศน์
5. ใช้แหล่งข่าวหลากหลาย (crowdsourcing) สมัครเล่น ยืดหยุ่น หลายนางุม สลับซับซ้อน

สื่อใหม่ (new media)

สื่อใหม่ (new media) ที่มีบทบาทสูงขณะนี้คือ คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายการสื่อสารในระบบ ดิจิทัลที่สามารถสื่อสารได้ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และมวลชน เชื่อมโยงโลกมนุษย์เสมือนหนึ่งเป็นสังคมเดียวกัน เว็บ (World Wide Web) ต่าง ๆ มีบทบาทในการนำเสนอข่าวสารหลากหลาย และสร้างสรรค์โลกเสมือนจริง (virtual reality) ทำให้มนุษย์เข้าถึง โลกของความเป็นจริงและโลกของจินตนาการได้อย่างสะดวกและ อิสระอย่างไม่เคยมีมาก่อน

สื่อใหม่ (New Media)

สื่อใหม่ ๆ ที่เกิดจากความก้าวหน้าของการสื่อสาร
โทรคมนาคมผ่านดาวเทียมและเคเบิลใยแก้ว มีเคเบิลทีวีที่มีช่องรับ
สัญญาณนับร้อยสถานี มีหนังสือเล่มที่พัฒนาในรูปดิสเก็ต
คอมพิวเตอร์ มีหนังสือพิมพ์ออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต และยังมีสื่อที่
เป็นช่องทางการสื่อสารมากมายอีกหลายสื่อ

สื่อใหม่ (new media)

ซึ่งแนวโน้มที่มีลักษณะการบูรณาการเป็นสื่อผสม (multimedia)
แนวโน้มของสื่อต่าง ๆ ในอนาคตจะมีการหลอมมารวมกัน (media
convergence) ทำให้สารแยกความแตกต่างและการแยกประเภท
ระหว่างสื่อทำได้ยากขึ้นจากที่เคยเป็นในอดีต ซึ่งสื่อต่าง ๆ มีความ
แตกต่างกันชัดเจน

สื่อใหม่ (new media)

แม็กมานัส (McManus, 1994 อ้างถึงใน Severin และ Tankard Jr., 2001) อธิบายลักษณะเด่นของสื่อใหม่ ดังนี้

1. เทคโนโลยีสื่อแบบเดิม เช่น การพิมพ์ และการกระจายเสียงและภาพจะรวมและร่วมกันเป็นสื่อผสม
2. การแปรเปลี่ยนของสถานะสื่อที่เคยมีน้อยไม่ทั่วถึงได้กลายเป็นสถานะสื่อที่มีมากมายเหลือหลาย

3. การเปลี่ยนแปลงจากข่าวสารที่มุ่งตอบสนองมวลชน
เป้าหมายกลุ่มใหญ่มาสู่การเตรียมข่าวสารเพื่อตอบสนองเฉพาะ
กลุ่มหรือแม้กระทั่งเฉพาะบุคคล

4. การเปลี่ยนจากสื่อมวลชนแบบทางเดียวเป็นสื่อมวลชน
แบบสองทาง (มีปฏิสัมพันธ์) ที่ได้ตอบโต้ทันทีระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ

- ความท้าทายในระบบนิเวศใหม่ของสื่อ
 1. ความเป็นส่วนตัวใน “พื้นที่สาธารณะ”
 2. ข้อมูลส่วนบุคคล
 3. ความเร็วกับความลึก
 4. ความจริง (authenticity)

5. ความเป็นภววิสัย/สิ่งที่มีพื้นฐานอยู่บนข้อเท็จจริง (objectivity) กับ อคติ
 6. ลิขสิทธิ์ และการให้เครดิต
 7. พื้นที่ส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะของนักข่าว
- (สถณี อาชวานันทกุล, 2555)

บทบาทรสือ “มืออาชีพ”

1. ต้องทำหน้าทำให้ดีกว่าเดิม นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ น่าสนใจ เข้าถึงและเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ซึ่งปัจจุบันสื่อโทรทัศน์จะนำเสนอในรูปแบบของอินโฟกราฟิก ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ

2. ต้องอยู่รอดเชิงธุรกิจ เผยแพร่เนื้อหาได้อย่างกว้างขวาง และทำรายได้จากสื่อใหม่ (New Media)

- ชุมชนออนไลน์สื่อสารและขยายเรื่องราวที่สื่อกระแสหลักสร้าง เช่น คำว่า “อีช่อ” เกิดจากสื่อโทรทัศน์ แต่ถูกนำมาสื่อสารในโลกออนไลน์อย่างรวดเร็ว

- ชุมชนสามารถผลิตสื่อแบบมีส่วนร่วม รายงานข่าวจากฐานราก แลกเปลี่ยนความเห็น และตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่น กรณีของ “นวย” ที่เก็บกระเป๋าสตางค์แบรนด์เนมได้ แล้วส่งคืนเจ้าของ ข้อเท็จจริงสุดท้ายเป็นเรื่องลวงโลก เพราะเชื่อมโยงกับธุรกิจออนไลน์ จึงอยากเป็นข่าว

- สื่อกระแสหลักสามารถใช้เนื้อหาของชุมชนเหล่านี้เป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งข่าว แนวคิดในการทำข่าวและ ตรวจสอบข้อมูลเนื้อหาที่ได้รับการบอกเล่าผ่านช่องทางต่าง ๆ การนำเสนอเนื้อหาต้องออกแบบให้เหมาะสม ให้ความสำคัญกับการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ

องค์ประกอบของการหลอมรวมสื่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

1. เทคโนโลยี (Technological)
2. อุตสาหกรรมสื่อมวลชน (Industrial)
3. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
4. เนื้อหา (Textual)
5. บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม (Political/Policy)

ลักษณะของการหลอมรวมสื่อ (Media convergence)

1. อุปกรณ์หรือแพลตฟอร์มในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ จะมีความเชื่อมโยงกัน เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต
2. การหลอมรวมทั้งสื่อและอุปกรณ์ เช่น เล่นอินเทอร์เน็ต ผ่านมือถือ ดูทีวีในคอมพิวเตอร์ หรือมือถือ
3. กระบวนการผลิตและกระบวนการรับหรือเสพสื่อมีการหลอมรวมเช่นกัน

ลักษณะของการหลอมรวมสื่อ (Media convergence)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

4. การหลอมรวมสื่อ เป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงข้อมูล (information) เทคโนโลยีการสื่อสาร (communication technologies) ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (computer networks) และเนื้อหา (media content) เข้าด้วยกัน

พื้นฐานการทำงานหลอมรวม ประกอบด้วย(Flew, 2014)

1. ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต (computing)
2. การสื่อสาร (communication)
3. เนื้อหา (content)

- ในการสื่อสารยุคแห่งการหลอมรวมสื่อ ประกอบด้วย Sender – Message – Channel – Receiver – Feedback – Result
- จะมีความแตกต่างจากการสื่อสารยุคเดิม ในเรื่องความเร็ว การเข้าถึงผู้บริโภค จึงต้องมีความระมัดระวังในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทัน โดยการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร – สาร – ช่องทางการสื่อสาร – ผู้รับสาร และผลกระทบที่เกิดขึ้น

อำนาจการสื่อสารอยู่ในมือเราทุกคน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- Facebook
- YouTube
- Line
- Twitter
- WeChat
- Linked in

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

1. ระดับการรับรู้ (cognitive) เช่น “ซ็อก สาวอังกฤษคลั่ง ผอมจนป่วย เนื้อติดกระดูก ตามเทรนด์ใน IG จนมีสภาพใกล้ตาย” หรืองานวิจัยผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการรับรู้ของลูกค้า บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พบว่า ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ด้านผลิตภัณฑ์และบริการต่อการรับรู้ในด้านธุรกิจการค้าของ ปตท.มีความสัมพันธ์เชิงบวกและในระดับสูง

2. ระดับทัศนคติ (attitudinal) จากรายงาน The Wave 3 Report ของ Universal Maccan (www.universalmccann.com) ระบุว่า Social Media เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อแบรนด์และภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจอย่างมาก เพราะนิยมโพสต์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และแบรนด์ผ่านบล็อกหรือกลุ่มสังคมออนไลน์ของตน นอกจากนี้ งานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต มีทัศนคติในเชิงบวกต่อบริษัทหรือองค์กรที่สร้างบล็อกเป็นของตนเอง

3. ระดับอารมณ์ (Emotional) จากการวิจัยพบว่า คนอเมริกันร้อยละ 63% Lock on facebook เป็นประจำทุกวัน และพบว่า 40% Lock on มากกว่า 1 ครั้ง ในแต่ละวัน คนที่มาใช้ facebook ต่างมีวัตถุประสงค์และเหตุผลในการมาใช้พื้นที่เพื่อผ่อนคลาย ลดความเบื่อหน่าย ความสับสนในใจ การกด Like และการ Comment เป็นการเสริมแรงทางบวก

4. ระดับกายภาพ (physiological) การนำเสนอเนื้อหา
ความรุนแรงในสื่อ จำแนกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 ภาพรวมความรุนแรงที่ปรากฏในเนื้อหาสื่อ

4.2 การรังแก ทำร้ายกันบนโลกไซเบอร์

4.3 การใช้วาจาสร้างความเกลียดชัง (hate
speech)

5. ระดับพฤติกรรม (behavioral) จากการสำรวจผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในอังกฤษ (2012) พบว่า 53% ยอมรับว่า social media ทำให้พฤติกรรมของตนเปลี่ยนไป และ 51% บอกว่า ตนมีพฤติกรรมเชิงลบ เพราะความเชื่อมั่นในตนเองลดลง เพราะไปเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับผู้อื่น

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- Social media ทำให้เวลาพักผ่อนน้อยลง
- Social media ทำให้เกิดการข่มเหงรังแกบนโลกออนไลน์หรือการคุกคามทาง cyber (cyberbullying) มากขึ้น

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- Social media มีผลทำให้วัยรุ่นใช้ยาเสพติดและสูรามากขึ้น และยอมรับว่า เห็นภาพการใช้จาก social media และมีอิทธิพลต่อวัยรุ่น

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- Social media ทำให้คนที่ใช้ได้รับความสุขได้ เพราะมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ของผู้ใช้ พบว่า ผู้ใช้ facebook มาก มีความสุขน้อยกว่า ผู้ที่ใช้ facebook น้อย และความพึงพอใจในชีวิตต่ำ

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- Social media ทำให้มีการติดต่อกับคนอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ได้รู้จักสังคม วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมทั่วโลก
- ทำให้เกิดความกลัวว่าจะตกยุค หรือ FOMO (Fear Of Missing Out) กลัวจะที่พลาดจากข่าว กดดันให้ต้องแชร์และติดตามคนอื่น

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

- Social media ทำให้คนทำงานหลายอย่างและทำงานไม่สำเร็จ
สักงาน ขณะที่เปิดบนจอคอมพิวเตอร์ มีก็หน้าต่างที่เปิดไว้และ
หนึ่งในนั้น คือ Social media จากการวิจัยความสามารถสมอง
ของคน พบว่า สมองคนไม่สามารถโฟกัสเรื่อง 2 เรื่องในเวลา
เดียวกันได้

ประเภทของผลกระทบจาก Social Media

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

- Social media ช่วยเพิ่มทักษะทางสังคมให้ผู้คน จากงานวิจัย
ครบรอบ 119 ปี ของ American Psychological Association
พบว่า วัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวได้ประโยชน์ในด้านทักษะ
ทางสังคมจาก Social media เพราะคนชื้อายจะรู้สึกว่าคุณเองมี
ความปลอดภัยเมื่ออยู่หน้าจคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน

1. กระแสโลกาภิวัตน์ได้เชื่อมโยงวัฒนธรรมทั่วโลกเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานนำไปสู่ความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรม เช่น การบริโภคแมคโดนัลด์ พิชซ่า KFC ฟังเพลงป๊อป ดูหนังฮอลลีวู้ด
2. เชื่อมโยงกันในทุกระดับด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย

การศึกษาผลกระทบจากสื่อใหม่

Nakhon Pathom Rajabhat University

- ผู้สนใจสามารถศึกษาผลกระทบจากสื่อใหม่ได้จากเว็บไซต์ต่าง ๆ ดังนี้
- Libdoc.dpu.ac.th
- Taweenunsangto.blogspot.com
- Journal.svit.ac.th
- <https://www.tci-thaijo.org>
- <https://cujrnewmedia.wordpress.com> เป็นต้น

3. เคลื่อนย้ายข้อมูล ความรู้และทุนได้อย่างรวดเร็ว

4. ท้องถิ่นรับรู้เรื่องราว ปรัชญาการณ์ของโลกมากขึ้นและรวดเร็ว เช่น ไฟไหม้โบสถ์นอร์ทเตอร์ดัม ปารีส ประเทศฝรั่งเศส สร้างเมื่อปี ค.ศ.1163 รัชสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 7

5. กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับองค์กรทุนข้ามชาติ

6. มีแนวโน้มที่จะมองไม่เห็นหรือละเลยความสำคัญของ
อัตลักษณ์อื่นใดที่ไม่ใช่อัตลักษณ์หลักของสังคม

7. บุคคลเกิดการเปรียบเทียบประสบการณ์กับสังคมอื่นได้
ง่ายด้วยการมองผ่านสื่อข้ามชาติ เช่น การเมืองการปกครองระหว่าง
ประเทศฝรั่งเศส กับประเทศไทย

ปัญหาสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

1. มีความง่ายในการเข้าถึงระบบ การตรวจสอบและการป้องกันทำได้ยาก
2. การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น การล่อลวงต่าง ๆ การละเมิดลิขสิทธิ์ ที่เป็นช่องทางสื่อมวลชนทุกวัน

3. เส้นแบ่งระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องสาธารณะหายไป

4. ข้อมูลแบ่งปันได้รวดเร็วขึ้น แต่มีความผิดพลาดได้มากขึ้น

ข่าวจริง ข่าวเท็จ ส่งผลให้เกิดความเสียหาย มีการจัดเสวนาเรื่อง
“การต่อต้านข่าวลวง ข่าวปลอมในโลกดิจิทัล” แลกเปลี่ยนเรียนรู้
พลังขับเคลื่อนต่อต้านข่าวลวง ข่าวปลอม โดยผู้แทนองค์การต่างๆ

5. จริยธรรมสื่อ (media ethics) เช่น การเผยแพร่คลิปการ
กระโดดตึกเสียชีวิต/ภาพผู้เสียชีวิต

ปัญหาสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

Nakhon Pathom Rajabhat University

รวมพลังต่อต้านข่าวลวงในสังคมไทย

ในวันอังคารที่ 11 มิถุนายน 2562

ณ ห้อง จามจุรี บอลรูม B ชั้น M โรงแรม ปทุมวัน ปริ้นเซส

เสวนาเรื่อง : การต่อต้านข่าวลวงข่าวปลอมในโลกดิจิทัล

แถลงปฏิญญารวมพลังขับเคลื่อนต่อต้านข่าวลวงข่าวปลอม โดย

- ผู้แทนองค์กรพัฒนาสื่อมวลชนและสร้างสรรค์
- ผู้แทนสภาการทวิตเตอร์แห่งประเทศไทย
- ผู้แทนจาก Friedrich Naumann Stiftung Thailand (FNST)
- ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ผู้แทนองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
- ผู้แทนคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้แทนคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ผู้แทนสมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์

BEFORE YOU POST..THINK

- T – IS IT TRUE?/จริง/แท้
- H – IS IT HURTFUL?/เป็นอันตราย
- I – IS IT ILLEGAL?/ผิดกฎหมาย
- N – IS IT NECESSARY?/จำเป็น
- K – IS IT KIND?/ชนิด/จำพวก/ประเภท

1. จงอธิบายลักษณะของวารสารยุคใหม่ คล้าย “น้ำ”
2. จงอธิบายลักษณะเด่นของสื่อใหม่
3. จงระบุความท้าทายในระบบนิเวศใหม่ของสื่อ
4. จงระบุองค์ประกอบของการหลอมรวมสื่อ

6. จงอธิบายพื้นฐานการทำงานหลอมรวม
7. จงระบุประเภทของผลกระทบจาก Social Media
8. จงอธิบายคุณลักษณะของโลกาภิวัตน์กับสื่อใหม่
9. จงระบุปัญหาสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์

